

[Justitsministeren]

Som det fremgår af beretningen, omfatter sagen en lang række ministre for forskellige ressortområder. Hvad angår det eventuelle retlige ansvar for disse ministre, vil jeg gerne henvise til den udtalelse, jeg fremkom med i forbindelse med forespørgselsdebatten den 8. november 1984 i anledning af dagpengesagen.

Jeg udtalte dengang – og det må jeg naturligvis fastholde – at jeg ikke finder at burde udtale mig om, hvorvidt der kan eller bør gøres et retligt ansvar gældende over for en eller flere af de ministre, der er omtalt i kommissionsdomstolens beretning.

Baggrunden herfor er, at det i den statsretlige litteratur og i overensstemmelse med parlamentariske grundprincipper antages, at adgangen til at rejse rigsretssag bør forbeholdes folkettinget. Jeg finder det derfor rigtigst ikke at fremkomme med udtalelser om dette spørgsmål og vil indskrænke mig til at omtale de regler, som folkettinget må tage stilling til ved behandling af spørgsmålet om et eventuelt ministeransvar.

Reglen om ministeransvar findes i ministeransvarlighedsloven fra 1964. Ansvarret præciseres i § 5, hvor det fastslås, at en minister straffes, hvis han forsætligt eller af grov uagtsomhed tilsidesætter de pligter, der påhviler ham efter grundloven eller lovgivningen i øvrigt eller hans stillings beskaffenhed. Også afgivelse af urigtige eller vildledende oplysninger af væsentlig betydning for folketingets bedømmelse af en sag kan straffes efter denne bestemmelse. En minister kan således efter § 5 straffes for sine egne handlinger eller undladelser, såfremt han herved forsætligt eller ved grov uagtsomhed har overtrådt en embedspligt.

Hvad der imidlertid formentlig har størst praktisk betydning, ikke mindst i denne sag, er spørgsmålet om, hvorvidt en minister er ansvarlig for fejl begået af underordnede. Om dette spørgsmål er det i lovens § 3 fastsat, at en minister kan blive gjort ansvarlig for en underordnetes strafbare handling eller undladelse, hvis han har undladt at skride ind, skønt han var vidende om, at den pågældende handling ville blive foretaget, og har undladt at søge dette hindret.

Ministeren kan endvidere blive gjort ansvarlig for en handling eller undladelse, hvormed han ikke var bekendt, hvis handlingen har været nødvendig eller et naturligt

middel til gennemførelse af en beslutning, for hvilken ministeren er ansvarlig, eller hvis han har fremmet handlingens udførelse ved ikke i rimeligt omfang at føre tilsyn eller fastsætte instrukser. Ansvarret varierer således efter sagernes art, ministeriets størrelse og organisatoriske forhold.

Straffen for overtrædelse af loven er hæfte eller bøde; dog kan straffen ved forsætlig overtrædelse stige til fængsel i indtil to år. Ansvarret skal gøres gældende ved rigsretten, og tiltale rejses ved beslutning af folkettinget. Selv om rigsretssag ifølge grundlovens § 16 kan rejses af regeringen, er det som nævnt antaget og i overensstemmelse med parlamentariske principper, at adgangen til at rejse rigsretssag bør forbeholdes folkettinget.

Ansvarret for overtrædelse af ministeransvarlighedsloven forældes normalt på fem år; fristen skal regnes fra det tidspunkt, hvor det strafbare forhold begås eller den strafbare undladelse ophører.

Selv om jeg ikke skal komme nærmere ind på en vurdering af de implicerede ministres ansvar – dette mener jeg det er folketingets opgave nærmere at bedømme – finder jeg imidlertid anledning til at komme nærmere ind på spørgsmålet om, hvornår det retlige ministeransvar indtræder.

Efter min opfattelse indtræder en ministers ansvar efter ministeransvarlighedsloven samtidig med, at ministeren tiltræder sit embede. Det betyder dog ikke, at en minister automatisk ifalder ansvar for begåede fejl ved funktionsperiodens begyndelse. Det er som nævnt i henhold til ministeransvarlighedsloven en yderligere betingelse for ansvar, at fejlen kan bebrejdes ministeren – eller sagt med lovens ord – at ministeren har handlet forsætligt eller groft uagtsomt. Det vil normalt være en forudsætning for, at disse subjektive betingelser kan være opfyldt, at ministeren praktisk set har haft den fornødne tid til og rimelig mulighed for at blive gjort bekendt med eller for sig selv at gøre sig tilstrækkelig bekendt med et sagsområde og den eller de sager, som giver anledning til, at der rejses spørgsmål om retligt ansvar for ministeren.

Det, der især har givet anledning til debat i pressen, synes at være, at kommissionsdomstolen i beretningen pag. 951 henviser til, at de pågældende ministre alene har haft en kort funktionsperiode. Kommissionsdomsto-